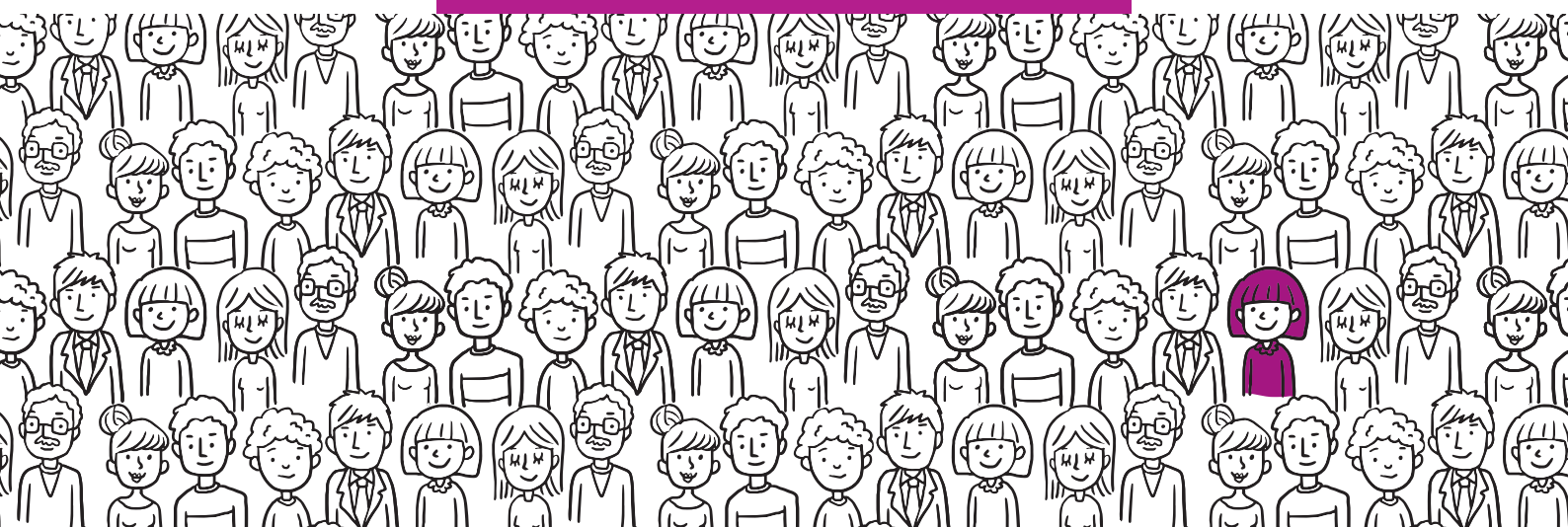

SZLAKIEM POSTĘPÓW

OCENA PEŁNA MOŻLIWOŚCI

INSTRUKCJA WDRAŻANIA

Szlakiem postępów. Ocena pełna możliwości.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Agnieszka Adamczyk-Misiak

Monika Bem

Joanna Krzemińska

KOREKTA:

Katarzyna Zwierzchowska-Wnęk

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

So Creative House Krzysztof Waloszczyk

www.socreativehouse.pl

© Copyright by Fundacja Mozaika Edukacyjna, Łódź 2026

Fundacja Mozaika Edukacyjna

ul. Wincentego Kadłubka 33

93-248 Łódź

e-mail: mozaikaedukacyjna@gmail.com

www.mozaikaedukacyjna.pl

Spis treści

1. Witaj na szlaku postępów!	4
2. Dla kogo jest to narzędzie?	5
3. Co znajdziesz w środku?	6
4. Jak rozpocząć wdrażanie?	7
5. Trzy możliwe ścieżki wdrażania	8
6. Jak pracować z wymaganiami edukacyjnymi?	10
7. Jak pracować z poziomami K-P-D?	10
8. Jak korzystać z narzędzi monitorowania postępów?	11
9. Rola nauczyciela i rola ucznia	12
10. Jak prowadzić rozmowę o postępach ucznia?	13
11. Jak wdrażać ocenianie kształtujące krok po kroku?	13
12. Najczęstsze trudności i możliwe rozwiązania.	14
13. Jak elastycznie korzystać z projektu?	15
14. Podsumowanie.	16
15. O projekcie i autorach.	16

1. Witaj na szlaku postępów!

Cześć!

Trzymasz w rękach instrukcję wdrażania projektu „Szlakiem Postępów – Ocena Pełna Możliwości”.

To narzędzie zostało stworzone po to, aby wspierać nauczycieli, szkoły oraz rodziców we wdrażaniu oceniania kształtującego w sposób uporządkowany, możliwy do zastosowania w codziennej praktyce i dostosowany do realnych warunków pracy szkoły.

Projekt powstał z potrzeby stworzenia rozwiązania, które:

- pomaga monitorować rzeczywiste postępy ucznia,
- wspiera świadome uczenie się,
- zwiększa odpowiedzialność ucznia za własny rozwój,
- porządkuje wymagania edukacyjne,
- ułatwia nauczycielowi planowanie i obserwację procesu uczenia się,

- pozwala różnicować poziomy opanowania materiału,
- wspiera komunikację między nauczycielem, uczniem i rodzicem.

Nie jest to gotowy „sztywny system”, który trzeba wdrożyć identycznie w każdej szkole.

To zestaw metod, narzędzi i propozycji, które można dostosować do:

- wieku uczniów,
- specyfiki szkoły,
- przedmiotu,
- stylu pracy nauczyciela,
- możliwości organizacyjnych placówki.

Projekt został przygotowany tak, aby można było:

- wdrażać go całościowo,
- wykorzystywać pojedyncze elementy,

- pracować indywidualnie jako nauczyciel,
- rozwijać go zespołowo,
- wdrażać etapami.

Najważniejszym celem projektu nie jest zmiana dokumentów. Najważniejszy jest uczeń, który:

- rozumie, czego się uczy,
- wie, co już potrafi,
- widzi swoje postępy,
- umie planować dalszą naukę,
- nie traktuje błędu jako porażki, ale jako element procesu uczenia się.

2. Dla kogo jest to narzędzie?

Projekt „Szlakiem Postępów – Ocena Pełna Możliwości” został stworzony przede wszystkim dla:

- nauczycieli szkół podstawowych,
- nauczycieli szkół ponadpodstawowych,
- wychowawców,
- tutorów,
- pedagogów i psychologów szkolnych,
- dyrektorów szkół,
- zespołów przedmiotowych,
- rodziców wspierających proces uczenia się dziecka.

Projekt będzie szczególnie pomocny dla osób, które:

- chcą wdrażać ocenianie kształtujące krok po kroku,
- szukają praktycznych narzędzi do monitorowania postępów ucznia,
- chcą uporządkować wymagania edukacyjne,

- potrzebują większej przejrzystości procesu nauczania,
- pracują z uczniami o zróżnicowanych możliwościach,
- chcą rozwijać samodzielność uczniów,
- chcą ograniczyć ocenianie skupione wyłącznie na stopniach,
- szukają sposobów na zwiększenie motywacji uczniów,
- chcą lepiej rozmawiać z uczniami o uczeniu się,
- potrzebują systemu możliwego do realnego wykorzystania w codziennej pracy.

Projekt może być wdrażany:

- przez jednego nauczyciela,
- przez zespół nauczycieli,
- przez całą szkołę.

3. Co znajdziesz w środku?

Projekt składa się z trzech głównych filarów.

1. Poradnik wdrażania oceniania kształtującego

Zawiera:

- podstawy metodyczne,
- podstawy prawne,
- wyjaśnienie założeń oceniania kształtującego,
- scenariusze wdrażania,
- przykłady rozwiązań szkolnych,
- propozycje organizacji pracy,
- odpowiedzi na najczęstsze pytania i obawy nauczycieli.

2. Narzędziownik

Zawiera:

- karty monitorowania postępów,
- przykładowe wymagania edukacyjne,
- podział treści na poziomy,
- szablony dla nauczycieli,
- szablony dla uczniów,
- arkusze do samooceny,
- dashboardsy i narzędzia cyfrowe,
- materiały do druku.

3. Materiały audiowizualne

Zawierają:

- filmy instruktażowe,
- przykłady pracy nauczycieli,
- rozmowy z ekspertami,
- przykłady wdrożeń,
- podcasty,
- omówienia narzędzi.

4. Jak rozpocząć wdrażanie?

Nie trzeba wdrażać wszystkiego od razu.

Najlepiej zacząć od małych kroków.

Proponowana kolejność:

KROK 1 – Ustalenie celu

Odpowiedz sobie:

- Co chcę zmienić w swojej pracy?
- Z czym mam największą trudność?
- Czego potrzebują moi uczniowie?
- Co chcę uporządkować?

KROK 2 – Wybór jednego elementu

Na początek wybierz tylko jeden obszar, np.:

- wymagania edukacyjne,
- kryteria sukcesu,
- informację zwrotną,
- monitorowanie postępów,

- samoocenę ucznia,
- planowanie nauki.

KROK 3 – Praca na jednym dziale lub temacie

Nie zaczynaj od całego roku.

Najlepiej:

- wybrać jeden dział,
- przetestować narzędzia,
- obserwować reakcje uczniów,
- modyfikować rozwiązania.

KROK 4 – Refleksja

Po kilku tygodniach odpowiedz sobie:

- Co działa?
- Co nie działa?
- Co warto uprościć?
- Co uczniowie rozumieją lepiej?
- Co wymaga dopracowania?

5. Trzy możliwe ścieżki wdrażania

Projekt zakłada trzy możliwe scenariusze wdrażania.

SCENARIUSZ 1

Dyrektor + rada pedagogiczna

To sytuacja, w której szkoła jest gotowa do wspólnego wdrażania oceniania kształtującego.

Możliwe działania:

- wspólne szkolenia,
- ustalenie wspólnego języka pracy,
- wypracowanie zasad monitorowania postępów,
- ustalenie sposobu komunikacji z rodzicami,
- stworzenie wspólnych narzędzi,
- regularna wymiana doświadczeń.

Korzyści:

- większa spójność działań,
- mniejsze zagubienie uczniów,
- łatwiejsza komunikacja,
- większa trwałość zmian.

SCENARIUSZ 2

Dyrektor + niechętna rada pedagogiczna

To wdrażanie etapowe.

Najważniejsze staje się:

- ograniczenie lęku przed zmianą,
- pokazanie konkretnych korzyści,
- umożliwienie nauczycielom pracy we własnym tempie,
- unikanie przeciążenia,
- budowanie zaufania.

Warto zaczynać od:

- małych rozwiązań,
- dobrych praktyk,
- przykładów z codziennej pracy,
- gotowych materiałów.

SCENARIUSZ 3

Indywidualny nauczyciel

Projekt może być wdrażany przez jednego nauczyciela.

To szczególnie ważne dla osób, które:

- chcą zacząć działać niezależnie od szkoły,
- chcą sprawdzić rozwiązania w praktyce,
- potrzebują własnego systemu pracy.

W tym scenariuszu warto:

- wybrać jeden dział,
- uprościć narzędzia,
- pracować regularnie,
- rozmawiać z uczniami o sensie zmian,
- dokumentować obserwacje.

6. Jak pracować z wymaganiami edukacyjnymi?

Projekt opiera się na wymaganiach edukacyjnych wynikających z podstawy programowej.

- łączone z kryteriami sukcesu,
- monitorowane przez ucznia,
- monitorowane przez nauczyciela.

Wymagania edukacyjne:

- porządkują proces nauczania,
- pokazują kierunek pracy,
- ułatwiają monitorowanie postępów,
- są zgodne z dokumentacją szkolną.

Ważne:

Nie chodzi o tworzenie ogromnej ilości dokumentów.

Najważniejsze jest to, aby:

W projekcie wymagania mogą być:

- rozpisywane na poziomy,
- uczeń rozumiał wymagania,
- nauczyciel wiedział, co obserwuje,
- możliwe było zauważanie postępu.

7. Jak pracować z poziomami K-P-D?

Projekt wykorzystuje trzy poziomy pracy:

Uczeń:

K – konieczne

- rozumie podstawowe pojęcia,
- wykonuje proste działania,
- potrafi zastosować podstawowe narzędzia.

To minimum potrzebne do dalszej nauki.

P – podstawowe

To poziom pozwalający samodzielnie pracować z poznanym materiałem.

Uczeń:

- łączy informacje,
- rozwiązuje typowe problemy,
- stosuje poznane strategie.

D – dopełniające

To poziom pogłębiania i rozszerzania rozumienia.

Uczeń:

- analizuje bardziej złożone sytuacje,
- samodzielnie dobiera strategie,
- łączy różne zagadnienia,
- wykorzystuje wiedzę w nowych kontekstach.

Poziomy nie służy etykietowaniu uczniów.

Ich celem jest:

- pokazanie ścieżki rozwoju,
- umożliwienie pracy w różnym tempie,
- zwiększenie poczucia sprawczości ucznia,
- ułatwienie planowania nauki.

8. Jak korzystać z narzędzi monitorowania postępów?

Narzędzia monitorowania postępów mają pomagać zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi.

Ich celem nie jest tworzenie dodatkowej biurokracji.

Narzędzia mogą zawierać:

- wymagania edukacyjne,
- poziomy K-P-D,
- miejsce na samoocenę,
- miejsce na refleksję ucznia,
- miejsce na informację zwrotną,
- miejsce na zapis trudności,

- miejsce na plan dalszej pracy.

W projekcie można stosować oznaczenia:

- T – Tak,
- C – Częściowo,
- JN – Jeszcze Nie.

To sposób monitorowania stopnia opanowania treści bez sprowadzania całego procesu wyłącznie do stopni.

9. Rola nauczyciela i rola ucznia

Rola nauczyciela

Nauczyciel:

- organizuje proces uczenia się,
- pomaga uczniowi rozumieć wymagania,
- obserwuje postępy,
- daje informację zwrotną,
- pomaga planować dalszą naukę,
- wspiera refleksję ucznia.

Nauczyciel nie musi być osobą kontrolującą każdy element pracy ucznia.

Coraz większa odpowiedzialność może być przekazywana uczniowi.

Rola ucznia

Uczeń:

- uczy się obserwować własne postępy,
- uczy się planować pracę,
- uczy się analizować błędy,
- uczy się korzystać z informacji zwrotnej,
- uczy się wybierać strategie działania,
- uczy się odpowiedzialności za proces uczenia się.

10. Jak prowadzić rozmowę o postępach ucznia?

Rozmowa o postępach nie powinna skupiać się wyłącznie na stopniu.

Warto rozmawiać:

- o procesie,
- o strategiach,
- o trudnościach,
- o mocnych stronach,
- o sposobach uczenia się,
- o kolejnych krokach.

Pomocne pytania:

- Co już rozumiem?
- Co nadal sprawia mi trudność?
- Co pomogło mi się nauczyć?
- Z czego jestem zadowolony/a?
- Co chcę poprawić?
- Jak mogę to zrobić?

11. Jak wdrażać ocenianie kształtujące krok po kroku?

Etap 1 – Przejrzystość

Uczeń powinien wiedzieć:

- czego się uczy,
- po co się uczy,
- co będzie ważne.

Etap 3 – Informacja zwrotna

Informacja zwrotna pomaga:

- zauważać rozwój,
- poprawiać błędy,
- planować dalsze działania.

Etap 2 – Monitorowanie

Uczeń zaczyna:

- obserwować postępy,
- zauważać trudności,
- planować naukę.

Etap 4 – Samodzielność

Uczeń coraz bardziej:

- planuje pracę,
- dobiera strategie,
- korzysta z narzędzi,
- monitoruje własny rozwój.

12. Najczęstsze trudności i możliwe rozwiązania

„To zajmuje za dużo czasu”

Na początku wdrażanie nowych rozwiązań wymaga dodatkowego wysiłku.

Dlatego warto:

- zaczynać od jednego elementu,
- korzystać z gotowych narzędzi,
- upraszczać rozwiązania,
- wdrażać zmiany etapami.

„Uczniowie nie chcą się samooceniać”

Samooceńca jest umiejętnością, której trzeba się nauczyć.

Warto:

- zadawać proste pytania,
- modelować refleksję,

- nie oczekiwać perfekcyjnych odpowiedzi,
- regularnie wracać do procesu.

„Rodzice nie rozumieją zmian”

Warto wyjaśniać:

- po co wprowadzane są zmiany,
- jak działają narzędzia,
- jak rodzic może wspierać dziecko,
- że ocenianie kształtujące nie oznacza braku wymagań.

„Nie da się tego zrobić w każdej klasie”

Nie wszystkie elementy trzeba wdrażać identycznie.

Projekt zakłada elastyczność.

Najważniejsze jest dostosowanie rozwiązań do:

- wieku uczniów,
- możliwości klasy,
- przedmiotu,
- warunków organizacyjnych.

13. Jak elastycznie korzystać z projektu?

Nie trzeba korzystać ze wszystkich elementów jednocześnie.

Możesz:

- pracować tylko z wymaganiami,
- korzystać wyłącznie z monitorowania postępów,
- wdrażać samoocenę,
- pracować tylko na jednym poziomie,
- używać wyłącznie materiałów papierowych,

- korzystać tylko z narzędzi cyfrowych,
- wdrażać rozwiązania etapami.

Projekt ma wspierać nauczyciela.

Nie ma być dodatkowym obciążeniem.

Najważniejsze pytanie brzmi:

„Co rzeczywiście pomaga moim uczniom się uczyć?”

14. Podsumowanie

„Szlakiem Postępów – Ocena Pełna Możliwości” to projekt wspierający bardziej świadome, uporządkowane i wspierające uczenie się.

Nie chodzi wyłącznie o zmianę sposobu oceniania.

Chodzi o:

- zmianę myślenia o uczeniu się,
- zauważanie postępu,
- budowanie odpowiedzialności ucznia,
- wspieranie samodzielności,
- rozwijanie refleksji,
- tworzenie bezpieczniejszego procesu uczenia się.

Najważniejsze jest to, aby uczeń:

- wiedział, dokąd zmierza,
- rozumiał własny rozwój,
- miał przestrzeń na błędy,
- widział sens nauki,
- doświadczał sprawczości.

Zmiana nie musi być gwałtowna.

Najczęściej trwały rozwój zaczyna się od małych kroków.

15. O projekcie i autorach

Projekt „Szlakiem Postępów – Ocena Pełna Możliwości” powstaje w ramach inkubacji projektu Popojutrze 3.0.

Projekt tworzony jest przez Fundację Mozaika Edukacyjna.

Joanna Krzemińska

Nauczycielka języka polskiego, terapeutka pedagogiczna i prezeska Fundacji Mozaika Edukacyjna.

Od wielu lat prowadzi warsztaty z oceniania kształtującego w szkołach w całej Polsce, publikuje w czasopismach pedagogicznych oraz uczestniczy w konferencjach edukacyjnych jako prelegentka.

Jej celem jest wspieranie zmian edukacyjnych zgodnych z najnowszą wiedzą o uczeniu się.

Monika Bem

Nauczycielka matematyki, neurodydaktyczka, tutorka i współwłaścicielka Szkół Mikron w Łodzi.

Łączy praktykę nauczania matematyki z wiedzą z zakresu neurodydaktyki, tutoringu i pracy z uczniami neuroróżnorodnymi.

W Fundacji Mozaika Edukacyjna współtworzy rozwiązania wspierające rozwój świadomego uczenia się oraz oceniania kształtującego.

Instrukcja została opracowana jako materiał wspierający wdrażanie projektu „Szlakiem Postępów – Ocena Pełna Możliwości”.

Inspiracją do struktury dokumentu była instrukcja projektu „Spotkania bez ziewania”.

Fundacja Mozaika Edukacyjna
ul. Wincentego Kadłubka 33
93-248 Łódź
e-mail: mozaikaedukacyjna@gmail.com
www.mozaikaedukacyjna.pl

